

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-493-1-89>

FUNCTIONS AND PRINCIPLES OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF THE DIGITAL ECONOMY

ФУНКЦІЇ ТА ПРИНЦИПИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Dobrovolskyi V. V.

*Director for the Development of
Manufacturing and Promising
Industries of the USAID Program
"Competitive Economy of Ukraine"*

Добровольський В. В.

*директор з розвитку виробничих та
перспективних індустрій Програми
USAID «Конкурентоспроможна
економіка України»*

Цифрова економіка має величезний вплив на світову економіку та відіграє все більш важливу роль у повсякденному житті людей та бізнесу. Тому, на нашу думку, функціями адміністративно-правового регулювання цифрової економіки доцільно визнати такі:

1. Регулювання та контроль: створення умов для чесної конкуренції на цифрових платформах; встановлення вимог до ліцензування та сертифікації цифрових послуг і продуктів; регулювання діяльності інтернет-платформ, онлайн-магазинів, фінансових технологій, криптовалют та інших цифрових активів.

2. Захист прав і свобод громадян: забезпечення захисту особистих даних та приватності (особливо через закони на зразок GDPR в ЄС або Закон про захист персональних даних в Україні); забезпечення захисту прав інтелектуальної власності в цифровому середовищі; підвищення рівня безпеки онлайн-транзакцій і захист від кіберзлочинності.

3. Заохочення інновацій: створення правових та економічних стимулів для впровадження новітніх технологій, таких як штучний інтелект, блокчейн, Інтернет речей тощо; підтримка стартапів і нових підприємств у цифровій економіці через сприятливе правове середовище.

4. Інституційне забезпечення: визначення органів, відповідальних за регулювання цифрової економіки, таких як комісії з цифрових технологій, антимонопольні органи, органи, що відповідають за кібербезпеку; забезпечення координації між різними державними органами та міжнародними організаціями щодо цифрових питань.

5. Регулювання транскордонних відносин: створення норм для роботи з міжнародними цифровими платформами та компаніями, що

надають послуги через інтернет; гармонізація національного законодавства з міжнародними стандартами і договорами.

Разом з тим варто підкреслити, що на сьогоднішній день в спеціальній літературі відсутня обґрунтована система або класифікація принципів і відповідно до них шляхів практичної реалізації, якими можна було б керуватися в процесі цифровізації економіки країни.

У спеціальній літературі пропонується аналіз окремих принципів адміністративно-правового регулювання цифрової економіки, а також шляхи їх реалізації відповідно до реалій України [1]. Зокрема [2]:

1. Принцип доброчесності передбачає цифровізацію економіки на основі внутрішньої єдності та взаємозв'язку всіх частин цифрових систем у єдине ціле.

Задля реалізації якого доцільно створити міцні внутрішні зв'язки систем в порівнянні з зовнішніми зв'язками і їх впливом; стимулювати розвиток всіх ланок цифрових систем держави; забезпечити певну автономність інформаційних систем держави.

2. Принцип поетапності передбачає цифровізацію економіки на основі цілеспрямованого та організованого процесу цифровізації, в якому виділяються різні етапи, що характеризуються своїми цілями, завданнями, змістом, методами та формами діяльності. Зокрема доцільно розробити оптимальне правове поле для цифрової економіки держави та стимулювати розвиток національних стартапів, проєктів та державних програм цифровізації, шляхом надання державної підтримки та затвердження програмних документів щодо впровадження цифрової економіки в країні. Отже, адміністративно-правове регулювання цифрової економіки вимагає розробки комплексної та динамічної нормативно-правової бази, яка б відповіла на сучасні виклики та забезпечувала ефективну і безпечну діяльність учасників цифрового ринку.

3. Принцип лідерства передбачає цифровізацію економіки на основі управління процесом цифровізації для забезпечення керованого переходу економічної системи на всіх етапах на більш високий рівень якості. А це створення організаційної структури (міністерств, інституційних та відомчих підрозділів) для цифровізації економіки держави; стимулювання підготовки та перепідготовки фахівців у сфері цифрової економіки в країні; укомплектування штатом і забезпечення сучасними програмами (використання крос-функціональних команд і аналітики і т.д.).

4. Принцип інноваційної діяльності передбачає цифровізацію економіки на основі впровадження передових цифрових технологій, а також підтримку науки та освіти держави у сфері наукових досліджень та розробки нових цифрових продуктів. Зокрема створення умов для

навчання, розвитку та інноваційного розвитку громадян у державі; стимулювання розвитку інновацій, які відповідають потребам споживачів в країні та є конкурентоспроможними на міжнародному ринку (впровадження роботизованої автоматизації процесів, смарт-технологій тощо); надання та підтримка нових цифрових технологій на державному рівні.

5. Принцип адаптивності передбачає цифровізацію економіки на основі використання гнучких цифрових технологій та програмних продуктів, які можна швидко модернізувати, адаптувати до нових умов та факторів впливу на зовнішнє та внутрішнє середовище. Наведене доцільно реалізувати шляхом створення гнучких цифрових технологій та програмних продуктів, які можуть використовуватися як на національному, так і на міжнародному рівнях; стимулювання розробки та впровадження інновацій, що враховують сучасні тенденції та зміни (Agile-маркетинг, штучний інтелект тощо); забезпечення підтримки інновацій у державі на всіх етапах від авторських ідей до їх комерціалізації.

6. Принцип доступності передбачає цифровізацію економіки на основі використання простих (нескладних) у використанні цифрових технологій, які здебільшого є мобільними та мають низьку ціну шляхом створення вигідних умов для провайдерів, які надають якісний доступ в інтернет на території країни за невелику ціну; стимулювання та сприяння державі всім особам (фізичним та юридичним) у оцифруванні документації та іншої інформації, що полегшує доступ до послуг та мінімізує зусилля, а також сприяє підвищенню рівня життя населення; надання безкоштовного і недорогого доступу до WiFi для всього населення штату.

У спеціальній літературі слушно вказується, що враховуючи специфіку цифровізації України, визначені нами принципи та запропоновані шляхи їх реалізації є необхідними та достатніми для ефективної цифровізації економіки країни. Впровадження цифрових технологій та цифровізація економіки в Україні дозволить прискорити процеси трансформації відносин між учасниками різних секторів, таких як економіка, енергетика, транспорт, безпека, освіта, охорона здоров'я, торгівля тощо [2].

Отже, керівними принципами адміністративно-правового регулювання цифрової економіки доцільно визнати: цілісність, поетапність, лідерство, інноваційність, адаптивність, доступність. Крім того до принципів адміністративно-правового регулювання цифрової економіки доцільно віднести:

1. Принцип прозорості: відкритість державних і приватних організацій щодо їхніх дій і рішень у цифровій сфері, що дає змогу учасникам ринку правильно орієнтуватися у регулюючих вимогах.

2. Принцип справедливості: забезпечення рівного доступу до цифрових технологій і послуг для всіх учасників економіки, незалежно від їхнього розміру чи географічного розташування.

3. Принцип гнучкості: адаптація нормативно-правових актів до швидко змінюваних умов цифрового середовища. Законодавчі ініціативи повинні бути здатні швидко реагувати на нові виклики, пов'язані з технологічними змінами.

4. Принцип співробітництва: активне співробітництво між державними органами, бізнесом, науковими установами та міжнародними організаціями для вироблення ефективних механізмів регулювання.

5. Принцип підзвітності: відповідальність органів державної влади за своєчасне та ефективне виконання регуляторних функцій у сфері цифрової економіки.

6. Принцип інноваційності: заохочення технологічних інновацій через правові норми, що сприяють розвитку нових технологій, забезпечують правову визначеність для стартапів і надають відповідні стимули для розвитку високих технологій.

Звісно запропонований перелік не є вичерпним переліком принципів адміністративно-правового регулювання цифрової економіки. Проте саме окреслені принципи є необхідними та достатніми для врахування особливостей цифровізації, а також для визначення передумов та можливих позитивних наслідків для ефективного адміністративно-правового регулювання цифрової економіки.

Література:

1. Okhrimenko I., Sovik I., Pyankova S., Lukyanova A. Digital transformation of the socio-economic system: prospects for digitalization in society. *Revista ESPACIOS*, 2019. № 40(38). pp. 26–34. URL: https://www.revistaespacios.com/a19v40n38/19_403826.html

2. Pypenko I. S., Melnyk Yu. B. Principles of digitalisation of the state economy. *International Journal of Education and Science*, 2021. № 4(1). pp. 42–50. <https://doi.org/10.26697/ijes.2021.1.5>